

YENİ NEŞRİYAT

LES VOLCANS ET LEUR ACTIVITE

(Haroun TAZIEFF'in Fransızca tercüme ve ilaveleriyle)

462 s., 183 şekil, 6 levha, Masson et Cie, Paris, 1963

Alfred RİTTMANN

Uluslararası Jeodezi ve Jeofizik Birliğine bağlı Uluslararası Volkanoloji Birliği Başkanı ve Uluslararası Volkanoloji Araştırmaları Enstitüsü Başkanı, İtalya'nın Katanya Üniversitesinden Alfred Rittmann'ın meşhur «Vulkane und ihre Tätigkeit» adlı yayını İngilizceden sonra bu kez enteresan bazı resim ve levha ilaveleriyle daha da zenginleştirilmiş bir şekilde Haroun Tazieff tarafından Fransızcaya tercüme edilerek yayınlanmış bulunmaktadır. Yarım asra yaklaşık tecrübelerinin bir ürünü olan bu kitabında A. Rittmann, çeşitli belirtiler halinde yüzeye kadar çıkan derin magmaların faaliyetlerinin yakın ve uzak sebeplerini kendi görüşlerini, ön plâna almak suretiyle, anlatmaya çalışmaktadır.

Genel nitelikteki girişten sonra, yayındaki ilk fasıllar volkanik faaliyete, volkanik faaliyetin ürünlerine, volkanların yapısına, volkanik faaliyet sonucunda husule gelen yer şekillerine ve volkanların yeryüzünde coğrafi dağılışına hasredilmiştir. Beşinci fasıl volkanizmanın tektonikle ilintisine, altıncı fasıl ise çeşitli kökenli magmaların fiziko-kimyasal özelliklerine değinmektedir. Magma haznelerinin meydana geliş, boyut ve varlık süreleri yedinci fasılda, yarık, merkezci, denizaltı v.b. tipte çeşitli püskürmelerin mekanizması sekizinci fasılda ele alınmaktadır. Dokuz ve onuncu fasıllarda yazar, volkanizmanın içyüzünü, yerin jeolojik tarihinde oynadığı rolü, atmosfer, suküresi ve taşküresinin meydana gelişlerindeki payı, tektojeniz ve orojenezle magmatizmanın ilintisini, nihayet gezegenlerin oluşunda volkanizmanın kosmik rolünü kendi görüş tarzına göre açıklamaktadır.

Eserin sonunda volkanik kayaların adlandırılma ve tâyinleri ile ilgili bilgiler verilmekte, ayrıca etkin volkanların listesi, volkanik faaliyet sonucunda serbest bırakılan enerji ve hacimler, lâvların ısı derecesi ve viskozitesi, volkanik gazların analizleri, büyük kalderaların boyutları gibi kantitatif veriler ek listeler halinde sunulmaktadır.

Volkanizmanın bütün veçhelerini konu etmesi ile komple bir eser niteliğini arzeden bu yayın, köklü ve uzun tecrübeye dayanan görüşleri yansıtmaya ve çeşitli renkli veya siyah-beyaz orijinal veya tarihî resimleri ihtiva etmesiyle bir kat daha değer kazanmakta, volkanik olaylarla doğrudan doğruya veya dolaylı olarak uğraşanların ilgisini çoklukla çekecek önemdedir.

M. TOKAY

I — GEOLOGİE DES ARGİLES, ALTERATIÖNS, SEDİMENTOLOGİE, GEOCHİMİE

500 s., 75 şekil, 12 levha, 15 tablo, Masson et Cie, Paris, 1964

G. MİLLOT

2 — MİNERALOGİE DES ARGİLES

356 s., 47 şekil, 6 levha, Masson et Cie, Paris, 1964

Simone CALLIERE & Stephane HENİN

Medeniyetin ilk zamanlarından itibaren kiler, insanlar tarafından önemli bir sanayi hammaddesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sanatkârlardan sonra jeolog, mineralog, mühendis ve tarımcıların da ilgi göstermeleri üzerine, bilim dünyası bu hammaddenin önemini daha iyi değerlendirmeye başlamıştır. Böylelikle mevcut bütün imkânlarının kullanılmasiyle modern bilim, bilhassa 1930 yılından sonra, bunların etüdünü büyük bir hızla ilerletmiş, geliştirmiştir; dolayısıyla de tekniğin, her geçen yıl yeni araştırma metodları ile zenginleştiğine tanıklık edilmektedir.

Bu araştırmalara her çeşit kollara mensup uzmanlar katılmaktadır. Başlangıçta yalnız teknisyen ve bazı bilginlerin faaliyet gösterdiği bu alanda kristalograf, kimyager ve fizikçilerin de katılmasıyla bu değişik kökenli araştırmacılar arasında bir bağlantı kurmak, elde edilen sonuçların herkes tarafından aynı şekilde anlaşılıp değerlendirilebilmesi zorunluğu ortaya çıkmıştı. Yukarıda yazarlarının adları ve başlıkları belirtilmiş iki eserin bu düşünceye cevap vermek amacıyla hazırlandıkları bildirilmektedir.

Birinin kilerin tabiatında bulunuş şekillerini ve meydana gelişini, diğerrinin ise kilerin ve kil minarellerinin bilhassa fiziksel özelliklerini ve genellikle kullanılmakta olan fizikokimyasal metodları konu etmesi bu iki kitabın birbirini tamamlayıcı niteliğini göstermektedir.

Jeoloji ile ilgili yayındaki başlıca konular şu bölümlerde ele alınmaktadır :

I - Kil mineralleri; II - Killi kayaçlar; III - Suküresinde iyonların jeokimyası; IV - Jeokimyasal dönemde kilerin yeri; V - Alterasyon ve toprak kileri; VI - Kıta tortullarındaki kiler; VII - Deniz tortullarındaki kiler; VIII - Bazı büyük tortul serilerde kil fraksiyonunun gelişmesi; IX - Silisleşmeler, kristallerin büyümesi ve siliks; X - Kilerin oluşumu : Veraset ve değişmeler; XI - Kilerin oluşumu : yeni oluşlar ve sentezler; XII -Yüzey jeokimyası ve silikatlar dönemi; Bibliyografya (1000 kadar yayın referansı). Eserde fillitli silikatların köken ve gelişmeleri hakkında dünyada yapılmış çalışmalar gözden geçirilmekte, kilerin alterasyon yoluyla meydana gelmelerinden metamorfizmayla yok olmalarına kadar geçirdikleri safhalar ele alınmaktadır. Bu yapılırken de tâbiatıyla sedimentoloji, jeoloji, pedoloji, oceanografya, coğrafya, petrografi, jeokimya dallarından yararlanılmaktadır.

Yazar eski bir alışkanlık ve sadeleştirme sonucunda eskiden beri gerçek olarak kabul edilegelmiş bazı izah tarzlarını reddetmekte, örneğin, feldspatların alterasyon mekanizmasının kaolinleşme değil, hidroliz olduğu; tâli bir olay olan kaolinleşmenin ancak

belirli şartların varlığı sayesinde vuku bulduğu; lâterit tabakalarının demirin buharlaşmanın etkisiyle kılcal yollarla yukarıya doğru yükselmesinden değil, fakat yatay akıntı gösteren bir su yatağı seviyesinde, geçirimli bir malzeme içinde vuku bulan konkresyonlanma sonucunda meydana geldiği gibi hususlar üzerine parmağını basmaktadır.

Buna karşıt ikinci yayında :

I - Genel bilgiler: kil kavramının gösterdiği gelişmeler, kil minerallerinin yapıları, kristal sınırındaki özellikler; II - Kil fraksiyonunun ayrılması ve granülometrik analiz; III - Elektromanyetik ışınlama aracılığı ile killerin etüdü; x - ışınlarının kullanılması, infra kırmızı ışınlama. Elektronların kullanılması; IV - Termik metodlar - Genel giriş - Diferansiyel termik analiz - Termoponderal etüd - Dileatometri - Termik verilerle kristallografik özellikler arasındaki ilintiler; V - Kimyasal etüd - Ponderal analiz, titrimetri - kolorimetri - Alev spektrometrisi - Flüoresansla analiz - Gaz haline geçebilen yapıcı maddelerin dozajı - Analiz sonuçlarının eleştirilmesi - Numunelerin araştırılması yolunda uygulanan metodlar - Killerin mübadele kabiliyetleri - Kimyasal analiz sonuçlarının tefsiri; VI - Kil minerallerinin adlandırılması ve sınıflandırılması; VII - 7 A° lük mineraller; VIII- 10 A° lük mineraller; IX- 14 A° lük mineraller; X - Aratabakalı mineraller; XI - Lifli fasiesli, süreksiz tabakalı mineraller: Sepidolit ve palygorskit; XII - Eşlik eden mineraller; XIII - Kil mineralleriyle ilgili terimler listesi bulunmaktadır.

M. TOKAY

ÖMER ESKİCİ

(1914-1964)

Vefatını teessürle haber aldığımız Maden Yüksek Mühendisi Ömer Eskiçi, 1914 yılında Kayseri'de doğmuş, ilk ve orta tahsilini bu ilde tamamlayarak, Lise Diplomasını da Kayseri Lisesinden 1934 yılında almıştır.

İmtihanla girdiği İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesine devam ederken, açılan Devlet imtihanını kazanarak Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün Avrupa'ya gönderdiği ilk talebeler arasına katılmıştır.

21 Mart 1936 yılında Belçika'da Faculte Polytechnique de Mons'ta okumaya başlamış, İkinci Dünya Savaşının başlaması üzerine tahsilini tamamlamadan yurda dönmek zorunda kalmıştır. Yurda döndükten sonra, E.K.İ. de vazife alan Eskiçi 1940 yılında bir süre bu müesseseye hizmet etmiştir.

Bundan sonra, Eskiçi'yi 1941-1943 yılları arasında Kanada, Montreal'deki Mc-Gill Üniversitesinde yeniden öğrenci olarak görüyoruz. Bu üniversiteden «Bachelor of Engineering» unvanını alarak mezun olmuştur.

Memlekete iyi bir kültür aldıktan sonra dönmeyi kendine prensip edinen Eskiçi'yi Kaliforniya'daki Leland Stanford Junior Üniversitesinde ihtisas öğrencisi olarak buluyoruz. Bu Üniversiteden de 1946 yılında «Master of Arts» derecesiyle diploma almış ve yurda dönmüştür.

Yurda döndükten sonra, yeni bir teknik ve taptaze bir enerji ile çalışmaya başlamış, 1946 dan 1955 Şubatına kadar Etibank'ta hizmet görmüştür.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü camiasına 19 Şubat 1955 tarihinde Genel Direktör Muavini olarak katılan ve hizmet eden Ömer Eskiçi 1959 yılında Yedek Subaylık görevini ifa için Enstitüden ayrılmıştır. 1960 yılında bu görevini bitirerek, tekrar Enstitüye dönmüştür.

1964 yılı Aralık ayının son günü bir trafik kazası sonunda vefatına kadar, Enstitüde hizmet etmiştir.

Birkaç satırla elli yıllık ömrünü izaha çalıştığımız Ömer Eskiçi, mesleğinin dışında güzel sanatlarla da uğraşır. Yaptığı resimlerden bazıları Enstitümüzün muhtelif odaların süslemektedir. İçli, hassas ve modern şiir tekniğini dahi ihtiva eden şiirleri, büyücek bir kitabı dolduracak kadardır.

Fransızca ve İngilizce dillerine vakıf olan Ömer Eskiçi Orta Doğu Teknik Üniversitesi Maden Fakültesinde de hocalık yapmakta idi. Bir iyi insan kaybetmenin acısı içinde Tanrıdan rahmet dileriz.

M. Şefik Erben